

Inž. Josip Dekanić,
Viša poljoprivredna škola, Poreč

SMJERNICE ZA UNAPREĐENJE VINOGRADARSTVA ISTRE

UVOD

Vinogradarstvo u Istri koje smo naslijedili nakon Oslobođenja, bilo je opterećeno mnogim negativnostima, koje su se prvenstveno manifestirale u niskim prinosima grožđa. Niski prinosi su bili, između ostalog, posljedica jednog zaostalog uzgojnog oblika poznatog u vinogradarskoj literaturi pod imenom »istarski uzgoj«, a koji, zbog malog opterećenja čokota rodnim drvom, i nije mogao dati veće prinose.

Sa druge strane, razmaci sadnje i armatura, koja je redovno pratila ove nasade, omogućavala je sprežnu obradu vinograda što je u svakom pogledu bila prednost u odnosu na tadašnje vinograde ostalih područja Hrvatske.

Pitanje loznih podloga bilo je također za prilike nakon prve regeneracije dosta dobro riješeno, tako da možemo slobodno ustvrditi da smo na tom području učinili »korak natrag«, umjesto da su pronađena i primijenjena bolja rješenja.

Sortiment Istre, za razliku od sortimenata drugih područja Hrvatske a posebno Dalmacije, karakterizira manji broj sorata što je svakako pozitivno. Takvo stanje nastavilo se u daljnjoj orijentaciji, iako se i tu može primijetiti, da je nekoliko vrlo interesantnih, doduše manje rasprostranjenih sorata, gotovo nestalo iz istarskog sortimenta.

Analiza ovih nekoliko osnovnih elemenata vinogradarske proizvodnje kroz protekli period od 20 godina, daje nam mogućnosti da ocijenimo dosadašnji rad u vinogradarstvu Istre, naša nastojanja, smjernice i rješenja.

OSNOVNA STRUČNO-TEHNIČKA RJEŠENJA

1. Uzgojni oblici

»Istarski« uzgojni oblik, koji je spomenut u uvodu, karakterizira stablo neodređene visine (30—100 cm) sa samo jednim lucnjem sa 4—6 pupova, koji se povija i privezuje na žici. Prigojni reznik ne postoji, pa se rodno drvo za slijedeću godinu dobiva redovito iz najniže odrvenjele mladice. Razumljivo, da na taj način dolazi do stalnog povećanja visine stabla, odnosno do stvaranja velikih rana na čokotu kad želimo visinu stabla smanjiti.

Uočivši ove uzgojne manjkavosti na novopodignutim nasadima društvenog sektora, počeli su se uvoditi suvremeniji uzgojni oblici, u prvom redu dvokračni, a zatim kordonski uzgojni oblik.

Oba ova uzgojna oblika prilagođuju se vrlo dobro obzirom na agrobiološka svojstva najrasprostranjenijih sorata u Istri (Malvazija, Borgonja, Teran, Hrvatica), zato što daju mogućnosti manjeg ili većeg opterećenja čokota rodnim drvom, ovisno o njihovoj vegetativnoj snazi, primjenjenoj agrotehnici i odnosima kvantuma i kvalitete prinosa.

Ispitivanja vršena u tom pravcu* su pokazala da su oba uzgojna oblika prikladna za gajenje sorata vinove loze u Istri. Tada je dokazano da Malvazija bijela jednako dobro reagira na kratki, kao i na dugi rez rodnog drva, ako se pri kratkom rezu ne vrše oštra prikraćivanja. Druge su sorte, kao Teran crni, Borgonja crna i Hrvatica crna, dale bolje rezultate, koji izražavaju odnose kvantuma i kvalitete na kordonskom uzgojnom obliku uz kratak rez rodnog drva.

Ova i druga ispitivanja spomenutih autora bolje su osvijetlila agrobio-
loške i privredno-tehnološke karakteristike glavnih sorata Istre, čime su date osnove za primjenu još savršenijih uzgojnih oblika.

2. Razmaci sadnje

Razvitak mehanizacije u vinogradarstvu, stalno povećanje proizvodnih troškova, relativno niski prinosi (60 — 100 mtc/ha) postavili su zahtjeve za traženjem novih rješenja, koja će omogućiti postizavanje zadovoljavajućih prosječnih prinosa od 100 — 150 mtc/ha.

U traženju takvih rješenja usvojene su ove koncepcije:

- veći broj čokota na jedinicu površine (oko 5000),
- manje pojedinačno opterećenje čokota,
- postizavanje većih prinosa bolje kvalitete, zahvaljujući upravo većem sklopu nasada.

Takvi zahtjevi, uz one koje uvjetuje suvremena mehanizacija, našli su svoja rješenja u proširenju razmaka sadnje od uobičajenih 2,20 m na 2,60 m, i na umanjenju razmaka između čokota u redu od uobičajenih 1,2 na 0,75 m.

Prošireni razmak sadnje omogućuje bolju i veću primjenu mehanizacije u vinogradarstvu, čime se smanjuje učešće živog rada. Umanjeni razmak između čokota u redu nužno traži preinaku uzgojnih rješenja tako da su čokoti naizmjenično poredani s različitom visinom stabla, čime se dobiva utisak dvoetažnih rješenja.

Zahvaljujući takvom rasporedu sadnje postizava se veći broj čokota na jedinici površine, kao osnovni element prihvaćenih koncepcija.

Iako još ne postoje odgovarajuća iskustva prakse s ovakvim rješenjima, može se pretpostaviti da će ovakva rješenja zahtijevati veći stupanj stručnosti u formiranju čokota, a jednako tako i respektiranje radova zelene rezidbe. Kako se zeleni rez i inače prakticira u vinogradarstvu Istre, to takva agrotehnička mjera neće zahtijevati nikakva privikavanja.

Prošireni razmaci sadnje od 2,20 m na 2,60—2,70 m predstavljaju ustupak suvremenoj mehanizaciji u vinogradarstvu, koja ima za cilj da živi rad svede na najmanju moguću mjeru i da time pridonese i smanjenju proizvodnih troškova. Izbor razmaka od 2,60 — 2,70 m za vinske sorte proizašao je iz analize rada osnovnih strojeva, uz uvjet da se u jednom zahvatu obradi prostor u međuredu. Takvi razmaci sadnje mnogo bolje odgovaraju i kod primjene su-

* Dr N. Fazinić i inž. M. Stiglic: Ispitivanje prikladnosti uzgoja najvažnijih vinskih sorata Istre.

vremenih sprava za prskanje i sumporenje vinograda. Isto je tako moguć direktan dovoz stajskog i mineralnog gnoja u vinograd i iznošenje grožđa kod berbe.

Razmaci sadnje 2,60 x 0,75 m odgovaraju 1,95 m² životnog prostora jednog čokota, odnosno 5.100 čokota na 1 ha. Iz toga nije teško uočiti da prinos od 3 kg grožđa po čokotu daje oko 150 mtc grožđa na ha, što bi zadovoljilo osnovne koncepcije postavljene ovim rješenjima.

3. Izbor lozних podloga

Drugo pitanje vinogradarstva Istre svakako se odnosi na pravilan izbor lozних podloga. Kako smo naglasili i u uvodu, na ovom području je, po našem mišljenju, učinjen je »korak natrag«.

Vinogradi prve i druge regeneracije u Istri podignuti su uglavnom na Riparia podlogama, Rupestris du Lot, a zatim na Berlandieri x Riparia 420 A. Prva nije zadovoljila i iz toga su donijete odgovarajuće poduke, no ostale dvije su svakako našle svoje mjesto u vinogradarstvu Istre, svaka u određenim — za nju povoljnim uvjetima. Unatoč toga, obje su uništene, jer su iskrčeni matičnjaci. Istra je praktički ostala bez lozних matičnjaka.

Dajući Berlandieri x Riparia Kober 5 BB značaj univerzalne podloge, svi su nasadi društvenog sektora u novije vrijeme podignuti s ovom podlogom. Iskustvo do 20 godina govori, međutim, da 5 BB nije prikladna podloga za obalno područje Istre, naročito ne tamo gdje je kao osnovni tip tla zastupana crvenica. Na takvim tlama nasadi na Koberu 5 BB pokazuju mnoge negativnosti koje se manifestiraju u opadanju bujnosti, a mjestimično i u ugiбанju čokota.

Uviđajući manjkavosti ove podloge, kao i posljedice njene primjene na inicijativu Instituta za vinogradarstvo, voćarstvo, vinarstvo i vrtlarstvo Poljoprivrednog fakulteta iz Zagreba, poduzete su mjere da se ovakvo stanje popravi. Na Poljoprivrednom kombinatu Poreč podignuti su novi nasadi s podlogom Richter 9, koja je uvezena iz Francuske, a uz to je podignut i lozni matičnjak te iste podloge. Na taj način će se donekle ublažiti praznina koja je nastala kod izbora prikladnih podloga za vinogradarstvo Istre. Richter 99 nije, međutim, i jedina podloga koja bi odgovarala uvjetima Istre.

Potrebno je nastaviti istraživanja u pravcu utvrđivanja prikladnosti podloga za pojedina vinogradarska područja Istre.

4. Sortiment

Današnji sortiment Istre svodi se na nekoliko sorata: Malvazija bijela, Teran crni, Borgonja crna i Hrvatica crna, dok je zastupljenost ostalih sorata sa stanovišta robne proizvodnje praktički beznačajna.

Pri ovakvom sortimentu Malvazija bijela čini preko 60% površina, dok su na oko 40% površina zastupljene sve ostale crne sorte.

Nekada je takav omjer bijelih prema crnim sortama odgovarao, sada, međutim, on više ne odgovara. Tržište, naime, traži mnogo više crna vina, pa Istra u tom pogledu, obzirom na karakter svojih crnih vina, ima izvjestan povlašteni položaj. Iz toga proizlazi da se u budućnosti moramo znatno više orijentirati na crne sorte.

Drugo pitanje unutar sortimenta svakako je pitanje kvalitetnih sorata, posebno crnih. Sada u sortimentu Istre praktički nema kvalitetnih sorata. Merlot crni, Cabernet franc, pa Muškat ruža crveni gotovo su i nestale.

Potrošnja kvalitetnih buteljiranih vina raste naglim razvitkom turizma, pa se već danas osjeća velika potreba za uvađanjem u sortiment naprijed spomenutih sorata. I u tom pravcu učinjeni su izvjesni naponi naročito na PK Poreč.

Posebno pitanje zauzima proizvodnja stolnog grožđa. Nema sumnje da su i tu potrebe znatno veće od današnje proizvodnje, koja je zaista malena, kako po količini tako i po asortimanu. Introdukcija izvjesnog broja novijih stolnih sorata pokazuje da pojedini rajoni Istre mogu dati kvalitetnu proizvodnju stolnog grožđa. Smatramo da je u ovom pitanju potreban izvjestan oprez, naročito kod izbora lokacije, obzirom da su neki rajoni gradobitna područja. Nepostojanje tradicije uzgoja stolnih sorata u Istri, nedovršena ispitivanja oko intodukcije čitavog niza stolnih sorata, koje je postavio Institut za VVVV iz Zagreba na PK-u u Poreču, svakako pokazuje da kod podizanja nasada stolnih sorata treba voditi računa o dosadašnjim rezultatima ispitivanja.

ZAKLJUČAK

U ovom kratkom prikazu sadašnjeg stanja, kao i smjernica razvitka vinogradarstva Istre, pokušali smo dati rezimirani pregled osnovnih faktora o kojima ovisi uspjeh vinogradarske proizvodnje.

Iz takve analize mogli smo zaključiti da su se u proteklom periodu od 20 godina postigli vidni uspjesi, naročito u podizanju suvremenih nasada vinograda na društvenom sektoru.

To se naročito odnosi na uvađanje suvremenijih uzgojnih oblika u odnosu na stari »istarski« uzgoj, čime su stvoreni osnovni preduvjeti za postizavanje većih prinosa grožđa na jedinici površine.

Isto tako su nove stručno-tehničke postavke omogućile veću primjenu mehanizacije, što će se neminovno pozitivno odraziti na cijenu koštanja proizvoda.

U pitanju izbora loznih podloga učinjena je u poslijeratnom periodu greška uvađanjem Kobera 5 BB u opsegu kakav je danas. No i tu se stanje popravlja, iako sporo.

Sortiment vinskih sorata se korigira i usmjerava zahtjevima tržišta, što je svakako pozitivno, dok uvađanje novih stolnih sorata mora prijeći prethodna ispitivanja.